

О.С. Повідайчик,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри соціології та соціальної роботи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
oksana.povidaichyk@uzhnu.edu.ua

ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Загострення соціально-політичних, економічних, національних та інших проблем, які виражаються в посиленні кризових явищ у суспільстві, зумовлює розвиток соціальної роботи, цінність і значимість якої визначається потребою гармонізації відносин суспільства і особистості. Стає очевидним, що складний, багатоплановий характер діяльності соціального працівника пред'являє високі вимоги до його творчих здібностей, професіоналізму та висуває в якості визначальної дослідницьку функцію. Актуалізується проблема професійної підготовки соціальних працівників до науково-дослідницької діяльності (Г. Адамс, С. Бісман, М. Букач, Т. Дьячек, Н. Клименюк, М. Лукашевич, К. Марлоу, Г. Роджерс та ін.).

Під науково-дослідницькою діяльністю соціальних працівників будемо розуміти особливий вид інтелектуально-творчої діяльності, який виникає в результаті функціонування механізмів пошукової активності і передбачає самостійне дослідження, спрямоване на теоретичне й експериментальне вивчення явищ і процесів, обґрунтування фактів, виявлення закономірностей за допомогою наукових методів пізнання [1; 2].

Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників до науково-дослідницької діяльності (НДД) у вітчизняних ВНЗ здійснюється різними шляхами: в процесі теоретичної і практичної підготовки, самостійної роботи, практики, волонтерської роботи, написання курсових і кваліфікаційних робіт та ін. Основою формування готовності фахівців соціальної роботи до НДД є теоретична підготовка.

Так, циклом гуманітарних і соціально-економічних дисциплін освітньої програми підготовки соціальних працівників передбачено вивчення філософії, яка спрямована на формування цілісності сприйняття дійсності, що є важливою умовою розуміння практики соціальної роботи в цілому та її окремих складових.

Для майбутнього соціального працівника – дослідника соціальної сфери, необхідне розуміння того, що методологічна функція філософії невіддільна від його практичної діяльності, оскільки пов'язана з виробленням системи способів і прийомів вивчення соціальної сфери, а також її перетворення. Зокрема, метод діалектики є основним науковим методом дослідницької роботи. Він розглядає соціальні явища, їх властивості та взаємозв'язки, а також всі форми їх відображення в свідомості людини у взаємозв'язку і розвитку, забезпечуючи пізнання соціального світу і відбиваючи діалектичний характер соціальних проблем. Наукове вивчення соціальної дійсності з діалектичних позицій може здійснюватися тільки в єдності практичного, пізнавального і ціннісного ставлення людини до навколишнього світу.

Математичні та природничі дисципліни знайомлять студентів з різноманітними науковими методами і засобами, необхідними для успішного здійснення НДД. «Основи вищої математики», «Інформатика», «Соціальна і демографічна статистика» дають можливість оволодіти методами і алгоритмами, необхідними для обробки емпіричних даних; «Сучасні інформаційні системи» передбачають вивчення інформаційних технологій управлінської діяльності соціальних закладів і служб тощо.

Визначальну роль у формування готовності соціальних працівників до НДД відіграють професійно-спрямовані дисципліни («Основи соціальної медицини», «Психологія», «Педагогіка», «Соціологія», «Теорія соціальної роботи», «Методи соціальної роботи», «Соціальне проектування», «Методологія та методи соціальних досліджень» та ін.).

Так, під час вивчення дисципліни «Соціологія» досліджуються суспільство і соціальні інститути, соціальні групи, соціальна нерівність,

стратифікація, соціальна мобільність, соціальна взаємодія та соціальні відносини. В рамках курсу «Методологія та методи соціальних досліджень» вивчаються особливості досліджень у різних сферах життєдіяльності; методи планування і організації досліджень в галузі соціальної роботи; специфіка проведення експерименту; апробація, експертиза та впровадження результатів дослідження в соціальній роботі. У рамках вивчення дисципліни «Соціальне проектування» розкриваються такі аспекти, які безпосередньо пов'язані з науково-дослідницькою діяльністю соціального працівника: сутність і технологія проектування в соціальній роботі, нормативна база, інформаційне забезпечення проектування діяльності соціальних закладів і служб тощо. Основною метою вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень» є оволодіння студентами знаннями та вміннями щодо застосування закономірностей наукового пізнання, принципів і методів наукового пошуку для визначення мети дослідницької роботи, характеру її здійснення, розробки необхідного інструментарію і форм представлення результатів наукового дослідження.

Таким чином, теоретична науково-дослідницька підготовка майбутніх соціальних працівників відзначається комплексністю і послідовністю. Вона передбачає творчий розвиток особистості кожного випускника університету, формування в нього знань, умінь та навичок активно застосовувати в своїй діяльності прогресивні наукові досягнення людства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Прошкін В. Основні підходи до визначення поняття «науково-дослідна робота студентів» / В. Прошкін // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – Вип. 2(5). – 2009. – С. 114 – 117.
2. Уйсімбаєва Н.В. Науково-дослідницька діяльність майбутнього фахівця / Н.В. Уйсімбаєва // Збірник наукових праць: Наукові записки. – Вип. 88. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВКДПУ ім. В.Винниченка, 2010. – С. 243 – 246.